

NÅGRA SJÄLVKLARHETER OM HOMOSEXUALITETEN

(Kolumn ÅU 16.9.93)

Lars Hertzberg

Under 1900-talet har vi kunnat bevittna en fortgående avdramatisering av sexuallivet - en mentalitetsförskjutning som inneburit både vinster och förluster. Den kanske viktigaste sidan av denna frigörelse under de senaste åren har gällt inställningen till homosexualiteten. Om det skulle visa sig att detta är början till slutet på den ångest, det hemlighetsmakeri och den förnedring som i århundraden varit de homosexuellas arvedel så vore det en ren vinst. Givetvis finns det inga garantier för att denna utveckling ska fortsätta. AIDS-epidemin riskerade att medföra ett bakslag och den gjorde det säkert också, men den har kanske ändrat snarare än ökat fördomarna mot manliga homosexuella, och samtidigt har den gett dem gripande ansikten, ökat medvetandet om deras livsvillkor, tvingat allmänheten att ta ställning.

*

Det mest förbryllande när det gäller inställningen till homosexualiteten är den utbredda föreställningen, att det gäller en moralisk fråga. Själva benägenheten att betrakta homosexualiteten i moraliska termer kan knappast förstås som något annat än ett uttryck för människors motvilja mot fenomenet: genom att intala oss att de homosexuella är klandervärda kan vi tillåta oss att ge vår avsky fritt utlopp.

Både bland homosexuella och bland heterosexuella finns det givetvis människor med olika karaktär. En kort stunds eftertanke borde vara nog för

att få oss att inse, att skillnaden mellan homosexuella och heterosexuella inte kan bero på en skillnad i karaktären: detta skulle ju förutsätta, att vi alla i första hand känner oss dragna till vårt eget kön, och att de heterosexuella är de som haft karaktär nog att övervinna denna dragning och gå det motsatta könet till mötes. Så är det ju inte, vad jag kan bedöma (men var och en må tala för sig själv).

Det borde alltså vara uppenbart, att frestelsens grammatik inte är oss till hjälp när det gäller att förstå homosexuella böjelser. Därmed faller också idén, att förtrycket av homosexuella är nödvändigt för att förhindra att flera människor 'väljer' att 'bli' homosexuella.

Men kanske någon vill kräva att de homosexuella inte ger efter för sina begär, eftersom homosexuellt umgänge är en styggelse. (Den som råkar vara homosexuell borde alltså ha en starkare karaktär än andra.) Men i så fall bottnar ju själva fördömandet i något annat än moraliska hänsyn.

Insikten att homosexualitet inte är en karaktärsbrist öppnar sig för envar som gör sig mödan att reflektera över själva fenomenet. Den är inte beroende av vad vi idag vet, eller tror oss veta, om gener, kromosomer eller hjärnans struktur. När Paulus fördömde homosexualiteten gjorde han det alltså av allt att döma av tanklöshet eller oärlighet, inte på grund av otillräckliga insikter i de underliggande orsakerna.

*

Bland dem som inte vill moralisera homosexualiteten förekommer det ibland en beskäftig tolerans som gör gällande att homosexualiteten är en sjukdom. Det är inte svårt att förstå att de homosexuella betackar sig för denna form av förståelse. Anta att centrum i ditt liv är ditt förhållande till en person av samma kön. Det är ur denna relation du hämtar styrka och mening. Hur skulle du kunna omfatta tanken, att denna relation är uttryck för en

sjukdom?

Men om man betraktar människolivet ur fågelperspektiv, kunde det då inte sägas vara en tragedi att det finns homosexuella bland oss? Ökar det inte summan av olyckor i världen? Det gör det utan tvivel, men dessa olyckor är inte oberoende av människors motvilja mot homosexualiteten. Situationen är den att majoriteten av oss dras bara till medlemmar av det motsatta könet, och har motvilja mot intima relationer med personer av vårt eget kön, en minoritet dras till sitt eget kön och har motvilja mot (eller är ointresserade av) intima relationer med det motsatta könet, och en ännu mindre minoritet dras till båda könen. I detta ligger det kanske ännu ingenting tragiskt, lika litet som det ligger en tragedi i att det finns högerhänta, vänsterhänta och dubbelhänta (även om man kan anse att de homosexuella saknar den bro till det annorlunda som erotikerna utgör för de heterosexuella: hälften av mänskligheten kommer för dem - så förefaller det - att i en viss mening förbli främlingar; en förlust finns ju också i det att ett homosexuellt par inte kan dela ett biologiskt föräldraskap).

Det som ger fenomenet dess laddning är den motvilja heterosexuella oftast känner vid tanken på homosexuellt umgänge mellan andra, en motvilja som tagit sig uttryck i att man inte velat lämna de homosexuella i fred. Denna motvilja är inte någonting självskrivet: man kunde i ett tankeexperiment föreställa sig andra kombinationer, t ex att människor inte berörs av att andra ägnar sig åt former av intimt umgänge som man själv har motvilja mot, eller att man känner motvilja mot att andra har intima kontakter av det slag man själv känner dragning till (människor kunde tänkas hysa ett slags universell svartsjuka). I vad mån våra sexuella motviljor är naturgivna eller kulturellt betingade är något man bara kan spekulera om - uppenbart är åtminstone att vår kultur inte gjort mycket för att motverka motviljan mot homosexuella.

Denna motvilja har tvingat de homosexuella att hemlighålla sitt

känsloliv, den har skapat en situation där misstankar om homosexualitet kan florerera, och säkert har den ofta lett till

asymmetri, hemlig dimension, mening i relationer